

TURİZM ENDÜSTRİSİNDE YEŞİL ENERJİ KULLANIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Öğr. Gör. İbrahim Halil Kazoğlu

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sosyal Bilimler MYO

E-mail: ikazoglu@pau.edu.tr

Öğr. Gör. Elif Hilal Nazlıoğlu

Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sosyal Bilimler MYO

E-mail: enazlioglu@pau.edu.tr

Özet

Günümüz dünyasında sürdürülebilirlik kavramı hayatın her alanında yer edinmeye başlamış olup turizm sektörü için de uygulanmaya başlamıştır. Enerji maliyetleri, 7/24 yaşayan bir endüstri olan turizm endüstrisi için işletme giderlerini artıran bir kalemdir. Turizm özelinde enerji giderlerini azaltmak önemli bir konu haline gelmiştir. Sürdürülebilirlik kavramının içeriğinden dolayı turizm endüstrisinde yenilenebilir enerji kullanımı hem çevreye olan katkısı hem de enerji giderlerini azaltması yönünden oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı turizm endüstrisi için enerji maliyetleri ve sürdürülebilirlik kavramları doğrultusunda turizmde yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı ve enerji maliyetlerinin turizm işletmelerinin gelirlerine olan katkısı Türkiye literatürü taranmaya çalışılarak araştırılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, yenilenebilir enerji kaynak ve kullanımının belirli bir düzeyin altında olduğu ve turizm endüstrisi için ilgili kaynağın kullanımının gerekli olduğu yönündedir. Çalışmanın daha detaylı alan yazın taramasıyla desteklenerek (genişletilerek) turizm endüstrisine, politika yapıcılara ve alan yazına katkısının daha fazla olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm, yenilenebilir enerji.*

A REVIEW ON THE USE OF GREEN ENERGY IN THE TOURISM INDUSTRY

Abstract

In today's world, the concept of sustainability has started to take place in all areas of life and has started to be applied for the tourism sector. Energy costs are an item that increases operating expenses for the tourism industry, which is an industry that lives 24/7. Reducing energy costs has become an important issue in tourism. Due to the content of the concept of sustainability, the use of renewable energy in the tourism industry is very important in terms of both its contribution to the environment and reducing energy costs. The aim of this study is to investigate the use of renewable energy sources in tourism and the contribution of energy costs to the incomes of tourism enterprises in line with the concepts of energy costs and sustainability for the tourism industry, by scanning the literature. The findings are that the renewable energy resource and use are below a certain level and the use of the relevant resource is necessary for the tourism industry. It is thought that the study will contribute more to the tourism industry, policy makers and literature by supporting (expanding) with a more detailed literature review.

Keywords: *Sustainability, sustainable tourism, renewable energy.*

Giriş

Turizm gelirlerinin ülke ekonomilerine olumlu katkı sağladığı birçok çalışma ile ortaya konulmuştur. Ayrıca turizm endüstrisindeki büyümenin devam etmesi, özellikle büyük ölçüdeki turist hareketlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkileri de pek çok araştırmaya konu olmuştur (Nurlu ve Kesgin, 2007). Sürdürülebilir turizm yaklaşımında çevreye verilen zararın

en asgari seviyede olması ve bununla birlikte doğal ve kültürel yapıların ve kaynakların da korunması esası vardır. Ancak sürdürülebilirlik sadece doğal kaynaklar ve çevreyi konu alan bir kavram değildir. Sürdürülebilirlik çevresel etki, ekonomik göstergeler ve sosyal refah konularını da içerisinde barındıran bir kavramdır (Finkbeiner, vd., 2010). Dolayısıyla, işletmelerin de sürdürülebilirliği konusuna değinmek gerekmektedir. İşletmeler için hedeflenen sürdürülebilirliği sağlamak aynı zamanda kârlılık ve değer maksimizasyonuna ulaşmak için atılması gereken en önemli adımlardan biri işletme maliyetlerini minimum seviyeye çekmektir. Bu çalışma, turizm işletmeleri için ciddi bir maliyet unsuru olan enerji kullanımına odaklanmaktadır. Günümüz enerji politikaları incelendiğinde enerjinin ucuz ve kesintisiz şekilde elde edilmesi hedeflenmektedir. Nüfusta meydana gelen artış, sanayinin gelişmesi ve teknolojinin ilerlemesi insanlığın enerjiye olan talebini her geçen gün arttırmaktadır. Artan bu talep karşısında ise tükenebilir/yenilenemez enerji kaynaklarının gün geçtikçe azalmaya devam etmekte, yakın bir gelecekte de bu rezervlerin tamamen tükeneceği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda tükenebilir/yenilenemeyen kaynakların kullanımı küçümsenemeyecek ekolojik sorunlarına sebebiyet vermesi ülkeleri her geçen gün yenilenebilir kaynaklardan enerji temin etmeye yönelik ar-ge faaliyetlerine ve yatırımlarına yönelmeye zorlamaktadır (Uludağ ve Doğan, 2018).

Gerçekleştirdiği hemen her faaliyet için enerji kullanan turizm endüstrisi de bu hedef ve yaklaşım doğrultusunda hareket etmelidir. Özetle bu çalışma, yenilenebilir enerji kullanımı ile turizm işletmelerindeki enerji maliyetlerinin en aza indirgenerek ekonomik açıdan daha kârlı, ekolojik açıdan ise daha çevreci bir enerji yönetimini teşvik etmesi açısından yol gösterici niteliktedir. Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilirlik kavramı özelinde turizm endüstrisinde yenilenebilir enerji kullanımı ve Türkiye turizmi açısından önemini ortaya koymaktır.

Turizm endüstrisinde faaliyet gösteren işletmeler su ve enerji tüketimi bakımından büyük bir tüketici statüsündedir (Belber ve Kale, 2018: 91). Turizm endüstrisinde enerji giderleri yaklaşık olarak %8-12 oranında yer tutmaktadır (Öztürk, Öztürk ve Dombaycı, 2018: 17). Müşterilere sunulan hizmetlerden dolayı enerji kullanımı büyük bir yer tutmaktadır. Turizm işletmelerinde tüketilen su miktarı, ısıtma ve soğutma için kullanılan enerji, aydınlatma, havalandırma ve temizlik gibi faaliyetlerden dolayı enerji kullanımı büyük bir önem taşımaktadır (Kasim, 2007; Gössling vd., 2005: 419; Gümüş ve Örgen, 2018: 73). Enerji kullanımı için gerekli olan kaynakların ithal ediliyor olmasından dolayı enerji maliyetleri bu işletmeler için her geçen gün artmaktadır. Sürdürülebilir turizm kapsamında kaynakların

tüketilmemesi ve gelecek nesiller için korunması gerektiğinden dolayı hizmetlerin sürdürülebilir olması için enerjinin daha uygun elde edilebilmesi önemli olmaya başlamıştır.

Yenilenebilir enerji kullanımının turizm işletmelerinde artması çevreye olan zararı azaltacak, maliyetleri düşürecek ve sürdürülebilirliğin önemini ortaya çıkarabilecektir. Günümüzde turistler çevre bilinci olan, doğal, kültürel ve tarihi kaynaklara değer veren ve turizmin bu kaynaklar üzerindeki etkilerinin farkında olan bireylerdir. Turizm endüstrisinde enerji ve su tasarrufu, atık yönetimi gibi faaliyetler artmış ve çevresel yönetim sistem uygulamaları uluslararası standartlara kavuşmuştur (Akoğlan Kozak, Evren ve Çakır, 2013: 18). Turizm endüstrisinin tüketim odaklı yapısından dolayı uluslararası rekabette sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda uygulamaları işletmelerde kullanılması turistlerin o bölgeleri tercih etmelerine sebep olabilmektedir. Rekabetin en üst seviyede olduğu günümüzde, rekabet avantajı elde etmek ya da rekabet üstü kalabilmek için çevreye duyarlı işletme olmak ve bu doğrultuda faaliyetler gerçekleştirmek turistlerin daha çok ilgisini çekecektir. Doğal kaynakların kıt (sınırlı) olması bu kaynakların dikkatli ve tasarruflu kullanılmasını gerekli kılmaktadır (Çayır, 1995: 83).

Turizm işletmeleri doğal kaynaklara bağımlılığından dolayı çevresel değişimlere çok fazla duyarlı olmaktadır. Orman yangınları, doğadaki kirlilik, aşırı gürültü ve çarpık kentleşme gibi olumsuzluklar turistlerin tatil faaliyetlerini direkt olarak etkileyebilmektedir. Yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji üretimi yapılabilmesi için kıt kaynak kullanımına gerek olmaması ve ekonomik olmasından dolayı turizm işletmelerinde tercih edilebilir duruma gelmelidir. Enerji kaynaklarının sürdürülebilirliği hedefine yenilenebilir enerji kullanımıyla ulaşmaya çalışmak aynı zamanda turizm endüstrisinde hizmet maliyetlerinin düşmesi ve ekonomik açıdan daha karlı bir yönetimin ortaya çıkmasına olanak sağlayacaktır (Gümüş ve Örgen, 2018: 73).

Sürdürülebilirlik kavramı

Tarihsel süreçte insanoğlu, doğa ve çevre üzerinde birçok eylemlerde bulunmuş, kentleşme düzeyi, sanayileşme, nüfus artışı gibi aktörlerin de ortaya çıkmasıyla beraber çevre ile ilgili çeşitli sorunlar baş göstermeye başlamıştır. Bu sorunlar göz ardı edildiği müddetçe de çevre üzerinde geri dönülemez hasarlar bırakmıştır. Nüfus, kentleşme ve sanayileşmedeki artış devam ederken ve bu artışla beraber çevre ve doğal kaynaklar tahrip edilirken bir yandan da insanoğlunun ihtiyaçları da bu doğrultuda artmaya devam etmiştir. Bu durumun farkında olan

bilim insanları sürdürülebilirlik kavramı üzerinde durmaya başlamıştır (Özmehmet, 2008: 1854).

Sürdürülebilirlik kavramı, her geçen gün önem kazanmaya devam eden, uygulama alanını ve kapsamını genişleten bir kavramdır. Sürdürülebilirlik kavramının altı çizildiği tarihsel süreçlere göz atıldığında; Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği 1966'da "Maksimum Sürdürülebilir Kazanım", 1969'da "İnsan hayatının sürdürülebilir kalitesi" konularını ele almış, 1972 Stockholm Konferansı'nda "Küresel kalkınmanın çevresel sonuçları için sürdürülebilir hassasiyetler" konusu gündeme gelmiş, 1987 Brundtland Raporu'nda "Bizim Ortak Geleceğimiz" başlığı altında sürdürülebilirlik kavramının en yaygın tanımı geliştirilmiş, 1992 Rio Zirvesi'nde "Sürdürülebilirliğin Çevre Boyutu" ele alınmış, 1997'de Küresel Raporlama Girişimi ile "Sürdürülebilirlik Raporlaması Rehberi" yayımlanmış, 2005 yılında BM Sorumlu Yatırım Prensipleri Girişimi ile yapılan ve yapılacak yatırımların sürdürülebilir hedeflerle uyum içerisinde olması için program geliştirilmiş, 2012'de Rio+20 Zirvesi ile sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin iş model ve süreçlerine entegrasyonu için kavramsal destekler sunulmuş, 2015 Paris Anlaşması ile "Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi" oluşturularak çevre sorunları ve çözüm önerileri için yeni rotalar belirlenmiştir (Yücer ve Kudak, 2020: 625-626). Dolayısıyla kapsamı ve uygulama alanı genişleyen sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir büyüme, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir enerji gibi çok çeşitli kavramlarla literatürde yer edinmiştir.

Sürdürülebilirlik kavramına ilişkin yapılan tanımlamalar incelendiğinde, genel itibarıyla 1987 yılında yayımlanan Brundtland Raporu içerisinde yer verilen tanımdan hareketle şekillendiği görülmektedir. Bu raporda sürdürülebilirlik, "Bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını da göz ardı etmeyen faaliyetler bütünü" olarak tanımlanmıştır (Anand ve Sen, 2000: 2034). Sürdürülebilirlik, temel olarak herhangi bir sistemin fonksiyon, süreç ve üretkenlik vb. faaliyetlerinde gözle görülebilir bir azalma ya da bozulma olmadan gelecekte de var olabilme yeteneğidir (Chapin, Torn ve Tateno, 1996: 1017). Dolayısıyla, doğal sermaye stokunda bir azalmaya sebep olmadan gelecek nesillerin de en az bugünkü nesillerin sahip olduğu doğal sermayeye sahip olmaları amaçlanmaktadır (Çetin, 2006: 2).

Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilirlik kavramının hayatımıza girmesiyle beraber turizm ve çevre ilişkisi üzerinde daha fazla durulan konulardan biri olmuştur (Kaypak, 2012: 12). Sürdürülebilir turizm kavramı olarak sürdürülebilir kalkınmaya dayanmaktadır, sürdürülebilir kalkınma ise ekonomik

kalkınma ve çevreciliğe dayanmaktadır (Alkan, 2015: 6693). Çevre bilinci, çevrenin değerlendirilmesi, doğal çekicilikler gibi konular turizm için kilit role sahip sermayelerdir. Bir başka deyişle, ekonomik gelişim sağlanırken çevredeki kaynakların ve doğal güzelliklerin korunması hem turistlerin hem de yerel halkın tatmininde bir denge unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Hunter, 2002: 9). Sürdürülebilir turizmde amaç gerek turistlerin gerekse yerel halkın ihtiyaçlarının karşılanması ve ekonomik kaynak olarak kullanılan çevresel çekicilik unsurlarının zenginleştirilmesi ve korunmasıdır (Edgel, 2020: 2). Bölgeler arası farkların kapanması ve bölgesel kalkınmanın bayrak taşıyıcısı olarak nitelendirdiğimiz turizm endüstrisi, çevre ve doğal kaynaklarla sıkı sıkıya bir ilişki içerisinde. Kalkınma ve çevre çelişkisinin uyumuna dikkat edilmesi gerekliliğinden hareketle sürdürülebilir turizm kavramı ortaya atılmıştır (Atalık ve Gezici, 1994: 80).

Sürdürülebilir turizm, doğal kaynakların kullanımında sürdürülebilirlik ilkesine bağlı olarak ve biyolojik çeşitliliği koruması açısından günümüz turizm yaklaşımlarının başında gelmektedir (Kaypak, 2012: 12). Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), sürdürülebilir turizm kavramını insanın doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği çevrenin bozulmadan ve değişime uğratılmadan, kültürel bütünlük, çevresel süreçler, biyoçeşitliliğin sürdürüldüğü ve bütün bu kaynakların turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını karşılamak adına yönetildiği bir süreç olarak tanımlamaktadır (McKercher, 2003: 4). Sürdürülebilir turizm; insanın ve çevrenin birlikte var olmasıdır. Burada asıl amaç turizmin gelişimiyle paralel olarak, doğal, kültürel, ekolojik ve biyolojik tüm kaynakların korunması ve bu unsurların sürekliliğinin sağlanmasına uygun turizm planlarının belirlenmesi ve uygulamaya konmasıdır (Kervankıran, 2011: 62).

Enerji Kaynaklarının Sürdürülebilirliği

Enerji, iktisadi ve sosyal kalkınma bakımından gerekli olan ve küresel ölçekte yaşam standardını arttıran bir unsurdur (Bilgen vd., 2008: 373). Aynı zamanda enerji, toplum ve doğa arasındaki etkileşimlerde kilit rol üstlenmiş bir unsurdur. Her ne kadar iktisadi kalkınma açısından olmazsa olmaz bir unsur niteliğinde olsa da maalesef çevre açısından kesinlikle olumsuz etkileri olmayan bir enerjiden bahsetmek pek mümkün değildir. Dolayısıyla enerji konusu sürdürülebilirlik şemsiyesi altında disiplinlerarası bir konu olarak ele alınması gereken bir konudur (Dinçer, 2002: 137). Enerji ile ekonomi arasındaki ilişki 1970'li yıllarda pek çok bilim insanı tarafından üzerinde durulan bir konu haline gelmiştir. Fakat Enerji ile çevre arasındaki ilişki bu yıllarda pek fazla dikkat edilen bir konu olmamıştır. Daha sonraki zaman diliminde ise, asit yağmurları, ozon tabakası, küresel ısınma gibi kavramlar dikkate alınan

konular haline geldikçe burada enerji ve enerji tüketiminin de dikkat edilmesi gereken bir unsur olduğu fark edilmiştir (Rosen ve Dinçer, 2001: 3). Yoğun bir şekilde enerji kullanılan enerji kaynaklarının çevrede oluşturduğu tahribat, turizme kaynak sağlayan çekicilik unsurlarını tehdit etmektedir. Sadece ağır sanayi endüstrileri değil aynı zamanda turizm endüstrisinin kendisi de ciddi bir enerji tüketicisi konumundadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının turizm endüstrisinde yaygınlaşması sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmak için atılan en ciddi adımlardan biri olacaktır. Aynı zamanda bu kaynakların kullanılması turizm faaliyetlerinden ötürü çevreye verilen zararın da minimize edilmesinde önemli rol oynayacaktır. Günümüzde turizm işletmeleri sadece turistik tüketicilerden gelen baskılar nedeniyle çeşitli enerji politikaları geliştirerek tüketicilerin nezdinde çevreye duyarlı işletme imajı yansıtmayı hedeflemektedir. Sonuçta geliştirilen her proje çevre için olumlu sonuçlar doğursa dahi bu konuya çok yönlü bakmak daha etkin ve verimli projelerin ortaya çıkmasında önemli rol oynayacaktır. Örnek olarak, yenilenebilir enerji faaliyetleri, turizm endüstrisinin temel arzını oluşturan ve aynı zamanda olmazsa olmazlarından biri olan doğal ekolojinin korunmasına olanak tanıyan çözümler sağlamaktadır (Yılmaz, 2007: 216). Dolayısıyla enerji arzı ve tüketim, turizmde sürdürülebilirliğin kilit unsurlarından biridir (USAID, 2006: 3). Yakın bir geçmişe kadar kullanılan enerji kaynaklarından dolayı gaz salınımı, kaynakların azalması, çevre kirliliği, radyoaktif serpintiler gibi sorunları bertaraf edecek olan, yenilenebilir enerji olanakları çeşitlidir ve değişik enerji faaliyetleriyle donatılmıştır. Direk güneş enerjisi, güneş panelleriyle güneş enerjisi, rüzgâr santralleriyle enerji üretimi, hidroelektrik enerji üretimi ve gaz, sıvı ve katı formlarında biyokütle enerjisi, jeotermal ısıtma ve elektrik, gel – git ve dalga enerjisi birkaç örnektir (Randolph ve Masters, 2008: 66).

İlgili Alanyazın

Turhan (2010) çalışmasında, Marmaris'teki dört ve beş yıldızlı konaklama işletmeleri için çevreye duyarlı uygulamalar araştırılmıştır. Dört ve beş yıldızlı otellerde enerji tasarrufu sağlayacak frekans inventörü, ısı geri kazanım sistemi, katı ve zararlı atıkların ayrıştırılması, peyzaj ve ağaçlandırma çalışması yapılması uygulamaları ele alınmış olup beş yıldızlı oteller dört yıldızlı otellere göre daha yüksek oranda bu uygulamaları kullandığı vurgulanmıştır. Topaloğlu ve Gümüş (2012) çalışmalarında Muğla ili dört ve beş yıldızlı 50 adet konaklama işletmesi örneği üzerinde yenilenebilir enerji kaynağı kullanımları araştırılmıştır. Bulgular işletmelerin %56'sının güneş enerjisi kullandığı aksine rüzgâr enerjisinin hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir. Güneş ve Aslan (2015) çalışmasında yenilenebilir enerji kaynağı

potansiyelinin yüksek olduğu Türkiye’de enerji ihtiyacının yüksek olduğu bölgelerde bu kaynağın daha etkin ve verimli kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Gümüş ve Örgen (2018) çalışmalarında yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisi kullanımının turizm endüstrisi için önemi ve gerekliliğini vurgulamışlardır. Sürdürülebilir turizm hedefi doğrultusunda enerji tüketiminin hem çevresel boyutu hem de maliyet boyutu açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada konaklama endüstrisi için giderler sıralamasında enerji tüketiminin ikinci sırada yer aldığı ve enerji ihtiyacının fosil yakıtlardan karşılandığı tespit edilmiştir. Cinel ve arkadaşları (2018) Ordu ve Giresun illerindeki konaklama işletmelerinin yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı üzerine nitel araştırma yöntemlerinden bireysel görüşme modelini kullanarak araştırma yapmışlardır. Giresun ve Ordu illerinde toplam 22 konaklama işletmesi yöneticisiyle Haziran-Temmuz 2018 döneminde görüşmeler yapılmıştır. Bulgular işletmelerin ısınma ihtiyacında %86’sının doğalgaz kullandığı tespit edilmiştir. Isınma, serinletme ve aydınlatma gibi giderlerin işletme bütçelerinin aşırı etkilendiğini ifaden eden %63’lük bir yönetici grubu tespit edilmiştir. Yine yöneticilerin %46’sının yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili genel bilgi düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak yerel otoritelerin yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili daha çok bilgilendirme çalışmaları yapması gerektiği ifade edilmiştir. Akkaya (2019) tarafından yapılan çalışmada amaç, turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması için yenilenebilir enerji yatırımlarının bu alandaki kooperatifler aracılığıyla finanse edilmesi halinde bölgeye ve yerel halka ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda sağlanacak faydaların incelenmesidir. Bu amaçla, bir turizm destinasyonu olan Kemalide’de örnek bir güneş enerjisi santrali yatırımı analiz edilmiş ve çatı üstü KGES yatırımı, yapılabilir bir yatırım olarak değerlendirilmiştir. KGES’in Kemalide’de yeşil turizm odaklı ulusal ve uluslararası destinasyon pazarlama ve tutundurma çalışmalarına önemli bir katkısının olacağı ifade edilmiştir. Yenişehirlioğlu ve Türkay (2021) çalışmasında yenilenebilir enerji kaynaklarının konaklama işletmelerinde uygulanabilirliği araştırılmaktadır. Dünyanın ilk %100 yenilenebilir enerji kullanan oteli Boutiquehotel Stadthalle Wien otelinin sahibi, pazarlama müdürü ve Avusturya otelciler federasyonu başkanı ile mülakat yoluyla inceleme yapılmıştır. Sonuç olarak yenilenebilir enerji kullanılması ile bir otelin %100 faaliyet göstermesinin mümkün olmadığı ancak ilgili enerji kaynağına konaklama işletmelerinin entegre olmasında bir sorun olmadığı vurgulanmıştır.

Yeni Zelanda’da bulunan Hyatt Regency International Hotel, turistlerin odalarından çıkarken ısıtma, soğutma ve diğer araçları açık bıraktıklarını fark etmiş ve bu duruma çözüm

olarak misafirler odalarından ayrıldıklarında temek elektronik araçlar hariç diğer sistemlerin tamamen kapanmasını sağlayan bir uygulama geliştirmiştir. Bu uygulamanın maliyeti 16.000 \$ olarak işletmeye yansımii ancak 14 ay sonunda elde edilen tasarruf 14.000 \$ olmuştur. Dolayısıyla aylık ortalama 1000 \$'lık bir geri dönüş elde edilmiştir. The Sheraton Auckland Hotel and Towers ise otel içerisinde kullanılan tekstil malzemelerinin temizlenmesi esnasında tüketilen enerjinin %35inin yıkama esnasında, %65inin ise kurutma esnasında harcadığını fark etmiş ve yıkama ısısını 85 dereceden 65 dereceye düşürme kararı almıştır. Bu kararın uygulanmasından itibaren ilk 3 ay içerisinde 2000 \$ tasarruf elde etmişlerdir. The Sheraton Tacoma Hotel, otel içerisindeki aydınlatma sağlayana 2000 ampülü floresan lambalar ile değiştirerek 18 ayda 15.000 \$ tasarruf elde etmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada lüks tüketim odaklı hareketlere bağlı turizm endüstrisi için enerji, maliyetler ve sürdürülebilirlik kavramları doğrultusunda turizm endüstrisinin dikkatinin buraya çekilmesi amaçlanmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı temelinde turizmde sürdürülebilirlik için yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı ve enerji maliyetlerinin turizm işletmelerinin gelirlerine olan katkısının araştırılması amacı doğrultusunda alan yazın taranmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, yenilenebilir enerji kaynak ve kullanımının belirli bir düzeyin altında olduğu ve turizm endüstrisi için ilgili kaynağın kullanımının gerekli olduğu yönündedir. Çalışmanın daha detaylı alan yazın taramasıyla desteklenerek (genişletilerek) turizm endüstrisine, politika yapıcılara ve alan yazına katkısının daha fazla olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aldırmaz Akkaya, F. (2019). "Sürdürülebilir Turizm Gelişiminde Yenilenebilir Enerji Kooperatifleri (Kemaliye Özelinde Örnek Yatırım Analizi Ve Finansal Katkı Değerlendirmesi)". *Electronic Turkish Studies*, 14 (4).
- Alkan, C. (2015). "Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama". *Journal Of Yasar University*, 10 (40), 6692-6710.
- Anand, S. Ve Sen, A. (2000), "Human Development And Economic Sustainability", *World Development*, 28 (12), 2029-2049.
- Atalık, G. Ve Gezici, F. (1994). "Çevre Duyarlı Planlama Kapsamında Turizm Eylemlerinin Değerlendirilmesi", *4. Ulusal Bölge Bilimi / Bölge Planlama Kongresi Bildirileri*, KTÜ Mühendislik Mimarlık Fakültesi Trabzon.
- Bilgen, S., Keleş, S., Kaygusuz, A., Sarı, A. Ve Kaygusuz, K. (2008). "Global Warming And Renewable Energy Sources For Sustainable Development: A Case Study In Turkey". *Renewable And Sustainable Energy Reviews*, 12, 372-396.
- Chapin, F. S., Torn, M. S., And Tateno, M. (1996). "Principles Of Ecosystem Sustainability", *The American Naturalist*, 148 (6), 1016-1037.
- Cinel, M. O., Karadeniz, C. B., Karaman, G., Ve Kabacık, M. (2018). "Konaklama İşletmelerinin Alternatif Enerji Kaynaklarına İlişkin Tutum Ve Davranışları; Ordu Ve Giresun Örneği". *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 48-58.

- Çetin, M. (2006) . “Teori Ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma”, *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-7.
- Dinçer, İ. (2002). “The Role Of Exergy İn Energy Policy Making”. *Energy Policy*, 30, 137-149.
- Edgell, D. L. (2020). *Managing Sustainable Tourism: A Legacy For The Future. (3rd Edition)*. New York: Routledge.
- Finkbeiner, M., Schau, E. M., Lehmann, A. Ve Traverso, M. (2010), “Towards Life Cycle Sustainability Assessment”, *Sustainability*, 2 (10), 3309-3322.
- Gümüş, İ., Ve Örgev, C. (2018). “Konaklama Sektöründe Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı Ve Sürdürülebilirlik Açısından Turizme Olan Ekonomik Etkileri”. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 73-84.
- Güneş, G., Ve Aslan, E. (2015). Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı Ve Sürdürülebilir Turizme Olan Etkileri- Türkiye Örneği. *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi*. Gümüşhane.
- Hunter, C. (2002). “Sustainable Tourism And The Touristic Ecological Footprint”, *Environment And Sustainable Development*, 4 (1), 7-20.
- Kaypak, Ş. (2012). “Ekolojik Turizm Ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma”, *KMÜ Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), 11-29.
- Kervankıran, İ. (2011). *Afyonkarahisar İlinin Başlıca Doğal, Tarihi Ve Kültürel Kaynaklarının Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. , Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Mckercher, B. (2003). “Sustainable Tourism Development–Guiding Principles For Planning And Management”, *National Seminar On Sustainable Tourism Development, 5-9 November, Bishkek*
- Nurlu, E., Ve Kesgin, B. (2007). “Turizm Çevre İlişkisi: Dünyada Turizm Hareketleri”. *Gökyüzüne En Yakın Bitkiler Alpin Çiçekler Projesi Flora Turizmi Eğitim Programı Bildiriler Kitabı*. Erzurum.
- Özmehmet, D.E. (2008), “Dünyada Ve Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları”, *Journal Of Yaşar University*, 3 (12), 1853-1876.
- Randolph, J. And Masters, G. M. (2008). *Energy For Sustainability: Technology, Planning, Policy*. Washington: Island Press,
- Rosen, M. A. Ve Dinçer, İ. (2001); “Exergy As The Confluence Of Energy, Environment And Sustainable Development”. *Exergy, An International Journal*, 1 (1), 3-13.
- Topaloğlu, C., Ve Gümüş, F. (2012). “Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Konaklama İşletmelerinde Kullanımı: Muğla İl’indeki 4 Ve 5 Yıldızlı Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma”, *Antalya: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi*, 13. Ulusal Turizm Kongresi.
- Turhan, S. (2010). *Turizm İşletmelerinde Yeşil Pazarlama, Marmaris Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla
- Uludağ, A. S. Ve Doğan, H. (2018). “Sürdürülebilir Enerji Odaklı Bir Etkinlik Ve Performans Analizi: AB Üyesi Ülkeler İle Türkiye Karşılaştırması”. *V. International Caucasus-Central Asia Foreign Trade And Logistics Congress. September, 7-8, Didim, Aydın*.
- USAID. (2006). “Energy And Sustainable Tourism: Energy Supply And Use İn Off-Grid Ecotourism Facilities”, U.S. Agency For International Development, Washington, USA.
- Yenişehirlioğlu, E., Ve Türkay, O. (2021). “Yenilenebilir Enerji Teknolojilerinin Konaklama İşletmelerinde Kullanımı Ve Turizm Arzındaki Paradigma Kırılması: Avusturya Stadhale Hotel İncelemesi”. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 623-641.
- Yılmaz, B. S. (2007); Turizm Ve Çevre, İçinde: *Genel Turizm: Turizmde Genel Kavramlar Ve İlkeler*, Ed: Orhan İçöz, , Ankara: Turhan Kitabevi.
- Yücer, C. T. Ve Kudak, H. (2020). “Sürdürülebilirlik Kavramı Ve Ekserji Analizi: Binaların Isıtma Sistemlerine Yönelik Bir Uygulama”. *DÜMF Mühendislik Dergisi* 11 (2), 623-633.